Hoofdstuk 1: Ideeënstrijd, Politieke Economie door de Jaren heen

Deel 1: Wat is politieke economie? Splitsen we de term op dan krijgen we allereerst politiek. De politieke wetenschap houdt zich voornamelijk bezig met theorieën over kiesstelsels en populisme, bijvoorbeeld. Economie is simpel gezegd de studie van de allocatie van middelen: hoe komen productiefactoren het beste tot hun recht? Combineer de twee en we behandelen de rol van de overheid in de allocatie van middelen. In de recente geschiedenis is het meest spraakmakende voorbeeld in de rol van de overheid qua economische zaken de wedijver tussen het communisme en kapitalisme. Waar bij het communisme de staat bepaalt hoe productiemiddelen het best tot hun recht komen, valt onder het kapitalisme deze rol de markt toe, individuen. Met de val van de Sovjet-Unie leek de strijd beslecht: heel de wereld zou overgaan op het kapitalisme. Toch is het te vroeg om het Einde der Geschiedenis in te luiden, want ook *binnen* het kapitalisme woedt er een strijd: tussen **Neoliberalisme** en **Keynesianisme.**

Deel 2: Wat tekent deze twee smaken binnen het kapitalisme? Om te beginnen met liberalisme en wel met *klassiek* liberalisme, dat haar oorsprong kent in de 19de eeuw. Vóór het liberalisme kende men vooral het Mercantilisme, een systeem waarbij de overheid de eigen markt het hand boven het hoofd hield om ruimte te creëren voor lokale ontwikkeling. Staten beschermden hun interne markt middels hoge tarieven, wat het duur maakte voor anderen om goederen te exporteren naar het land in kwestie. Gaandeweg werd echter duidelijk dat meer te halen viel met vrijhandel, met name voor Groot-Brittannië. Het land had een dusdanig sterke industrie opgebouwd, dat bescherming niet meer nodig was. Voor de verkoop van hun goederen werden handelsbeperkingen elders onder dwang opgeschort. De nieuw ontstane vrijheden luidden een Gouden Eeuw van vrijhandel in. Verdere wetgeving zou de productie en efficiëntie slechts beperken, dus onthielden overheden zich van ingrijpen. Dit was echter niet zonder gevolgen.

Deel 3: Tegen het eind van de 19de eeuw liep het liberalisme tegen twee problemen op. In de vrije markt ontpopten zich namelijk monopolies die misbruik maakten van hun machtspositie. Dit uitte zich in onredelijke prijzen, maar ook in uitbuiting van arbeiders. Als klapper op de vuurpijl stortte 1929 de beurs op Wall Street in met hoge werkloosheid als gevolg. Econoom Keynes

komt in dienst van de Amerikaanse overheid met een oplossing: jaag de economie aan middels **overheidsuitgaven**. De overheid vervulde een rol als werkverschaffer en creëerde sociale vangnetten zoals de werkloosheidsuitkering. Met deze steun had de consument weer voldoende vertrouwen en koopkracht om het kapitalistisch systeem in stand te houden. Een volgende crisis stak echter de kop op, waarna politici de bestedingsdrift van overheden in twijfel trokken.

Deel 4: Zo zwaait de pendule in de jaren 70 de kant op van het **Neo**liberalisme. Als gevolg van de Oliecrisis trekken steeds meer politici en economen de kracht van stuttende overheidsuitgaven in twijfel, met als uitgangspunt dat mensen minder ondernemen met een te breed vangnet. Tevens veronderstellen zij dat de overheid te ver van de markt staat en uitgaven daarom zelden tot een optimaal resultaat leiden. Vandaar dat de sociale voorzieningen worden afgebouwd en staatsondernemingen, zoals de spoorwegen, worden geprivatiseerd. Deze gedachte is sinds de jaren 70 zo dominant, dat zelfs linkse partijen opgaan in deze stroming. Tot nu, want mogelijk zitten we middenin een draai terug naar Keynesianisme en hogere overheidsuitgaven als reactie op de Krediet- en Coronacrisis.